

Ébert Tibor

Válaszadás

hányszor kérdeztél és miért kérdeztél vajon kérdezned kellett kitől vártál feleletet (?) a válaszok csupasz zászlórudakként az égbe szúrnak zászlónélküliség kifeszített törekvés meredezés az idő időtlenség vájataiban melyre rámintázza magát a tér forma lényeg hűség képlékenységével basszusgitar felszeletelt hajóbúgás megdarált hömpölygés odaszegezett suttogás elalélt lobogások lángnyomai hányszor kérdeztél és miért kérdeztél fogatlan látomások feltámasztásaiban megidézve s nikkeles tekinteteket összeverődött álarcos néma és vak visszhangokként a széttárulkozó-robbanó csontvázröpülés-rajzolat egymásra torlódott igék sorakozója vajon kérdezned kellett kitől vártál feleletet választok sánta ajtónyitódások púpos ajtócsukódások s a gravitáció az ellebegő képletek az idézés ítélet bizonyosság bicebóca rekedt keringő repedt hangnyaláb-foszlány emlékállkapocs aligátorok csöndje kalimpál hányszor kérdeztél és miért kérdeztél (?) felelhettem volna (?) de nem válaszolt senki kérdezhettem volna én is... kérdeztél egyáltalán hallgatózva... (?)

Közjáték

Mondtam, pontosak legyetek, 10 órakor el kell indulnunk, legalább 40 perc az út, onnan nem lehet elkésni, s nekem ott még egy kis elintéznivalóm van. (Mint a színházban, az öltözőben.) Virágot, csokrot, koszorút hozhattok, bár a virágok nem szeretik ezt a ceremóniát, nemsokára meghalnak, elhervadnak. Zene szól majd, Bach, Beethoven, Mozart, amit rendeltetek.

Födetlen fővel hallgatjátok. Mint ahogyan a papot, a búcsúztatókat, dicséreteket.

Ilyenkor nem érvényes a „temetni jöttem... nem dicsérni”, igenis, dicsérni kell, akiről beszélünk, csak dicsérni, érdemeit felsorolni... a végső tisztesség konvenciója ez.

Ott álltok a ravatalnál, egyikőtök sem mosolyog, egyformák a vonások, mintha egyenruhába öltöztek volna a kifejezések, a pillantások.

Az ember ott hasonul leginkább egymáshoz, egyarcúvá válik, talán egyértelművé is, ezek a homogenitás őszinte, rövidke pillanatai. Belső kényszer, megadás, öntudatlan és tudatos. Ez a szokás, protokoll. Így van ez rendjén. Aztán követtek, elkísértek a sírig. Eltemettek. Végső búcsú... utána elindulunk le a dombról, vagy a vízszintes, egyenes, kacsaringós, széles, keskeny utakon (ösvényeken) kifele a temetőből. Villamosra szállunk, autóbuszra, taxiba. Hazamegyünk. Bekapcsolom a villanyforralót, teázgatunk, Earl Greyt, amit szeretünk, illatos gőzébe bámulva beszélgetünk erről-arról, költészetről, fontos, kevésbé fontos dolgainkról, okoskodunk... arra is gondolok, hogy ki kell

fizetni a villany- és telefonszámlát, bejelentkezem a fogorvosnál, elfogyott a macskaeledel, beborult az ég, eső lesz, időváltozás. Szerencsére túl vagyunk az egészen. Tulajdonképpen nem történt semmi különös. Intermezzo, szokványos jelmezcsere.

A hold

Még soha nem láttam olyan hatalmasnak és sárgának a holdat, mint aznap éjjel a Magos úton. Szinte feltérképeztem, olyan plasztikusan mutatkozott felülete. Csak mentem és belém markolt az, amit elhagytam, elvesztettem: a Magos út és minden körülötte. A holdat néztem, a hatalmas és sárga holdat, amely csak egyre nőtt, duzzadt. Megálltam. S a Magos út megmozdult alattam, kövei – mert kockás kövezete volt még – egymásra moccantak, hallottam koccanásait, egyre több moccanást innen-onnan, s ebben a furcsa megingásban a holdba kapaszkodtam volna. Aztán gyorsan betértem balra egy keskenyebb utcába, a nevére már nem emlékszem. És egyszerre eltűnt a hold, megszűnt a markolás, szabadnak éreztem magam, stabilnak. Lebegni akartam a hold nélküli, fénytelen, immár majdnem sötét utcában, fel, fel, lebegni a falak, tűzfalak, házak, tetők közt könnyedén, elveszítve történetem, azt, ami voltam, illúzióim, képzeletem, varázslataim, áhítatom nehezekeivel, Magos út. Tudom, se ő, se más utcák nem tekerőzhetnek rám, nem fojthatnak meg, mint a kígyók Laokoónt. És felpukkadt a hold. A nagy sárga ballon.

Rongyszőnyegen

(kaleidoszkóp)

(Sárga)

Sárga volt a mocsári gólyahír, amelyről természetrajzórán magyarázott a tanár. Sárgán prűszkölt a sárkány a mesében. Sárga vízfestékekkel pingáltam tele egyszer a hordókat az udvaron. Sárga a ház fala, ahol nyaraltunk. Sárgák a kiskacsák, sárga a méz. Sárga a tollam... És sárga volt a zsidók kabátján a csillag, ahogy ballagtak ott a Kecse utcán sovány batyujukkal. És sárga volt a fonnyadt kankalin apám ujjai közt a hosszú, horpadt tepsiben, honnan a

hegyes ádámcsutka a halottaskamra csöndjébe beleszúrt. Sárgán ömlött rá a májusi fény. S ahogy emlékezem most: oly sárgán hull elém az egész világ...

(Emlék)

Fekete hegyháton, velem szemben, mint roppant ravatalon feküdt a dermedt város. Egy rózsaszínű kibomló bimbóra gondoltam, mely körül pillangó libbent. Aztán, mint amikor kintornás forgatni kezdi rozszant verklíjét valahol a szomszéd udvarban, han-

gok követték egymást akadozva: egy rég sokat dúdolt melódia. Később ott ültem a tömjénfüstös félhomályban, felettem Jeromos, a szent, éreztem a poros bőrfújtató szagát, apró neszfüláncokcskák lyukasztgatták a csendet. És lassan, tompán remegni kezdett a mély, szinte ritmusosan közeledett, súlyos tömbök ütődtek egymáshoz vakon visszhangozón... mint mikor a tehervonat utolsó kocsiján a lámpa kopott pirosa zsugorodik... s már nem voltam sehol...

(A gall háború)

Tanultam. Latin szavakat jegyzeteltem épp, amikor érte jöttek. A hordágyon kéksávós pizsamában szinte testetlenül feküdt. Parázlott még a láztól a két csontos üregből tüze ötvenegy évnek. És abbahagyva a De bello Gallicót néztem apám. Fonnyadt bőrárkai között bágyadt mosoly vánszorgott. Intett nekem. S az ujjá úgy maradt, mint szemafor: mintha szabad utat jelzett volna magának... másnak... Néztem, amint elviszi a két egyenruhás, hallottam, hogy csapódik be az ajtó. Tanultam tovább.

(Mikor kigyúlnak a lámpák)

Mikor kigyúlnak a lámpák a téren, mélyebb a völgy és feketébb, fölötte megmerevedett kiáltás a torony. Kihűlnék körülöttem a hegyek, valahol fehérülő nyomok tűnnek elő, amiket sose látok meg, sose találok. Te távolodsz, s egyre messzebb kerülsz... Mélyebb és feketébb a völgy, mikor a téren kigyúlnak a lámpák.

(Nem jött el senki)

Nem jött el senki, én vagyok. Nemso-kára öt óra, s ez a higanyezüst délután

az estbe süllyed le, lassan átváltozik a völgy mély színű szarkofággá. Nem jött el senki, én vagyok. Hószagú volt a reggel, amikor elindultam, varjak ültek a fákra. Nem jött el senki.

(Magánhangzó)

Felejtés hideg lepedői, a távollét hosszú folyosója leng, bolyongás repedezett torkán, poshadt víz, rajta úszkáló gyökerei a magányosságnak... Hol vannak a szenvedély oleanderei meg a várak a hajnali fényben? Az éjszaka leheletei hangszerelik a sietve távozó rovarok csöndjét, s a tenger keze tolja kifáradt ölelését a fövényre, és nézd, a sápadt arc mázolja magát a hold kis négyszögére, kiejtve ajkán egy elkopott magánhangzót.

(Andante)

A levelek bennem sárgulnak el, a levelek bennem fonnyadnak, töpörödnek, a levelek bennem száradnak egyre... És zörög az emlékezés bennem: a foltos és hideg cintányért verdesi drót-lomb, füstgally, koromág. Énbennem hullanak a mélybe, a fákon öröklődnek maradnak a levelek...

(Diagnózis után)

Kiittam a pohárból a vizet. Nincs víz, egyetlen csepp sincs. Egyetlen csepp vizén, az utolsó cseppeken csak, cseppből dagadó óceánon elvinnélek egy Ararát felé... Locsogó szavak, szavaim egyetlen betűje, cigarettám hűlő parazsa eltévedt neonfénybetű kihűlt hideg sivatagon...

(Csak Ő tudta)

Vonatfütyty, szénaillat mit sem tudtak a titokról. Csak a frissen hegyezett ka-

rók, melyeken fennakadt a dal: örökre. A dalt csak Ő tudta: a vézna, szeplős arcú, akire ránevettek a hegyek meg a ház, az ajtók nélküli szobák, ahol a csöndön vér szivárgott. S a csönd ráta-
padt a ráncos leányruhára. A folyó csak a medrét érezte. A legurult tömbök alatt aludt a falu, a halott altatódallal. Sárgán meredeztek a frissen hegyezett karók, átdöfve a négyszögű éjszakát.

(Klarinét)

Ez az est nem a hegedűhangoké és Anna hiába dalolna. Az út, a fűszálak, a ház, az ablakai fölött az ágak meg a csönd...: néma fekete klarinét.

(Metamorfózisok)

Valahol leejtettek egy kést. Elvágták nyakam. Megfordítom tenyerem, megszámolom ujjaim. Alkonyat. A kert úgy maradt, ahogy ültél. A margarétákból hiányzik három. Recklinghausen, Recklinghausen az ok okozat? Freud forgások vasszékén pizsama madáretetővel. Zörgetem radiátorhár-
fám bordahúrjait. Tacet, tacet. Ez a mosoly a kazán teste. Kreon kezében mosolytalan vakolókanál. Gégehurut, garathurut. Öntudatunk párzik a háromszínű fagyaltbimbókon.

(Álomfejtő)

Eljöttek az esőszemű madarak meg a ködlábú macskák, egész nap csicse-
regnek, egész nap nyávognak. Süket leszek és vak, pedig ötven fülem és szemem van, ötven színes kutya őrzi álmomat. Kiöntötték az időt.

(Orfeusz)

Homlokpadláson surran az alkonyat. Távoli visszfények bálja. Micsoda fel-

emelkedés ez a rogyanásokba mártó-
zó emlékezésnek. Az időn hárfázó madár, aki csak száll hangjai bolygóival. A horizontba téved, tétován repülne ellenkező irányba, az Omega felé. De a fény, az idézés megragadja magányosságnyalábját. Orfeusz mu-
zsikál.

(Battistero)

Hét fekete galambbal vállamon, kezemen, fejemen beléphetek a paradicsom kapuján, hogy megkeresztel-
tessenek galambok nélküli napjaim. Elindulok, s a Campagnile rózsaszín galambnapsütés.

(Epigramma)

A horgoló csöndben ült a padon. A Li-
get fái már elrendeződték, fények kan-
dikáltak be a levélréseken. Ő csak né-
zett, belepte arcát a terpeszkedő dél-
után. És elgurult labdám pöttyeivel, a katicabogár... Anyu, mondtam halkán. Megsimogatta fejem az örökkévalóság piciny mozdulatával.

(A király)

A Csele-patakba fulladtak a titkok. A te titkod, az én titkom, mindnyájunk titka: a király, a megölt király... Vajon király volt-e, és megölték, vagy csak belefulladt a vízbe? A Csele-patakba fulladnak a titkok. És vajon titkok-e a titkok, a te titkod, az én titkom, vala-
mennyiünk titka? Ez az ország...?

(Iréнке)

Akkor nyáron megtanítottál nyakken-
dő kötni, biciklizni... A falu emlék-
porából gyúrtam egy messzi-közeli négytornyú várat. Azt nézzük, mint délibábot. Talán harangoznak, mert

dél lehet, igen, forró, nehéz lélegzetű, mozdulatlan időtlenség. Az úsztatóból fehérség hűvös gyolcsai lebegnek felénk: libák, kacsák. A kókadó kukoricás délutáni suhogásra vár. Mint mi.

(Ki mondja meg?)

Ki mondja meg a szeleknek, hogy merre menjenek? Ki ráncigálná le a felhőket a havakkal és esőssel? S ki parancsolná meg, elég, elég az özönvíz, nincsen több bárka. S ki zárná el összegyűjtve a fényt, hogy mélységeket világítson meg. S ki rejtené el a sötétséget megszámlálhatatlan dobozokba? S ki állítaná meg időtlenségében az időt, orvul ejtve a perceket, fényéveket?

(Itatós)

A citromszörpöt kivasalják, hisz utcalámpákat főznek ebédre és mert a kálapáncsot arra használják, hogy beöntsék a benzintartályba, fésülködni fogok a parajfőzelékkel, így tehát nem kételkedés, a hangfogók nejlonzátonyokat ellhetnek, kávézacc csipeszek kerékpározhatnak át a formatan vércsekopolyúin, köldökharsónak vadgesztenyéi a konzervgyárak előtt tisztelegnek, az újságok altatót szednek be... Végre! Végre! Protézis, bifsztek, kacagány. Kety! Kety! Gulyáskonerv. Itatós!

(Montázs)

Vászontekintetű fénykacataim úgy hevernek körülöttem, mint tócsák szára-

dó hártavaksága, összehúzódva, zsu-gorodó képlékenységgel, csukódó rétegek magukba gömbölyítették érdes felhőkarok, mohó napszajak simogatását. Fogódzó ígéretek domborodó rombuszdombjai! A hat hegy agancsába fennakad a megváltás szikkadt harangszava, prédikáló ájtatos szelídség, mézfehér mozdulat. Pórázán feszülve csak állok, mint ki jobbítani akarta magát és másokat hegedűvel, mosollyal, falak biztosítótűivel összefűzve, mert széthordanák a kutyaházat s maradék macskadorombolást. Begombolkozom szigorú felkiáltójelek pontjaival, hogy legyen csónak, fakír, tetszhalott póznák, oszlopok, tornyok, álom szögein ringva. Micsoda indulás, szédülés, montázs ez örömből, élvezetekből, győzelmi tróféákból, hiúságból... Fogpasztareklám barokkos ívein a vizenyős locsogás, intézőbizottságok pecsétje, halszemű kérvények... Tanulom, mondom, keményen, pontosan, nem felejttem el: kegyelem, kegyelem. Kémények imája fent a magasban.

(Epilógus)

Kormot verejtékez a mozdonyéj, ködöt ás ez a hangtalan cammogás, ütőkőzök közt fémhídegen felcsengenek a tompa másodpercek, széttéphetetlen-elválaszthatatlanul a rozsdás kapcsokon vonszolja magát egyik a másik után, egymásba ékelődve, némán csörögve... Kormot verejtékez a mozdonyéj: a szerelvény egyetlen koporsó...